

Introducere

Politically incorrect

Îmi iubesc țara când nu merg pe stradă și când nu mă uit la televizor.

Acest gând al lui Octavian Paler mă urmărește în ultima vreme, acum, când de fapt realizez că au trecut 10 ani de când am reînceput să scriu eseuri de critică a realității sociale și politice. Au trecut 10 ani, aceasta este a treia carte, cinci ani nu am scris nici un rând pentru că am fost membru al Guvernului sau în conducerea unui partid de stânga, 10 ani în care am încercat să transmit idei, să critic, să sensibilizez, să conving, să visez la schimbarea la față a României, cum spunea Cioran în tinerețe. Am participat direct la realizarea a două obiective pe care le consideram epocale, istorice pentru România: acceptarea patriei noastre în NATO și semnarea integrării în familia țărilor europene. Am fost și în mijlocul acțiunii pentru un alt obiectiv politic important: democratizarea PSD prin eliminarea prin vot a lui Ion Iliescu din fruntea PSD și începutul unui proces de reformă profundă, cum l-am numit atunci, poate amăgindu-mă singur. În fiecare dintre momentele menționate pe care le consider încă istorice, am crezut că istoria nu face pași înapoi și că patria mea, odată lansată pe o orbită, pe un *trend* al istoriei, își va putea valorifica potențialul și va putea deveni o societate normală și prosperă. Am crezut că Europa este o locomotivă care ne va trage și pe noi spre modernitate.

Nu s-a întâmplat asta, nu mai cred că Europa ne va salva, chiar fără voia noastră, cum credeam acum câțiva ani. După douăzeci de ani de la ceea ce am numit atunci revoluție, suntem o țară fără

speranță, fără resurse și fără de proiect. Din democrația noastră a rămas doar populismul, restul s-a dizolvat în corupție, nepotism, șmenuri sau orice altceva.

Politica de scandal

Scandalul de corupție este singura tema de spectacol politic. Politicienii adună case și se afundă în scandalurile cu rubedenii. Toți așteaptă ca electoratul să se oripileze de scandalurile familiei adversarului său politic, dar acestea, în campanie, nu contează prea mult. Opinia publică s-a desensibilizat din cauza expunerii repetate la scandal, cu sau fără rost. Imaginea politicianilor este erodată, iar a instituțiilor politice și administrative este la pământ. Oamenii nu mai au nicio speranță în contribuția politicianului ca om, conștiință, sau ca minte responsabilă. În fond, cei mai mulți oameni știu că dacă ar fi în locul politicianului X ar face aproape la fel: s-ar gândi la rubedenii, la acumularea de case și alte acareturi. La noi, umbrele din biografia de politician fac parte dintr-o ceață în care este învelit orice lucru din spațiul public mioritic. Presa nu se simte responsabilă în a aduce dovezi irefutabile în scandaluri, iar ca o consecință a scandalului politicianul nu se simte obligat să răspundă serios și documentat, iar opinia publică, de regulă indiferentă, uită foarte repede. Mătușa lui Adrian Năstase, soacra lui Mircea Geoană, băiatul lui Păcurariu, fetele sau fratele președintelui Băsescu sunt aproape personaje mitologice pentru că par a fi construcții cu rol de campanie sau producții conjuncturale. Puțin documentate, scandalurile mor repede și nici instituțiile nu fac vreun efort pentru a căuta adevărul sau măcar un adevăr cât de cât bazat pe fapte. De aici, simularea generalizată în ritualul tuturor scandalurilor publice.

Conducătorul unei cruciade recente se întreține seara, cordial, la un pahar, cu presupusa victimă, iar unii „cu brand” anti-Băsescu sună la Controceni, din când în când, pentru a vedea dacă nu a dat prea tare la televizor în șeful statului. Publicul a mirosit mascarada și cred că se mulțumește să înjure din colțul gurii, nu mai crede pe nimeni și prin asta consideră că actuala generație politică și-a atins unul dintre scopuri: nu contează cine a fost comunist, securist,

delator, hoț, disident sau victimă, este bine să nu fie criteriu, să hotărască doar potențialul media și resursele relaționale.

Aici, în Balcani, funcționarul și familia lui sunt proprietarii funcției respective, uneori funcția respectivă a fost cumpărată pe patru ani, este o investiție pe care vrea s-o recupereze cât se poate de repede. În general, doar interesele directe și campaniile electorale produc scandaluri și investigații puternice în România, în rest... mocirlă, o mlaștină care înghite totul. Se animă moralitatea doar când apare lupta pentru scaune.

Românilor nu li se mai pregătește nimic

Avem campanii electorale dese, dar ofertele politicianului sunt sărace și total nerelevante. Politic lipsește poziționarea politică a candidaților, lipsesc alternativele de program, nu avem efort de reflecție, doar scandal politic. O societate normală este cea în care candidații la fotoliul de președinte aduc viziuni despre viitor, viziuni fondate pe proiecte de societate. Cornel Nistorescu a inventat odată sloganul *Români, vi se pregătește ceva*, dar astăzi putem spune aproape sigur: *Români, nu vi se mai pregătește nimic*. Avem, în schimb, consilieri străini care sunt priviți ca niște mari specialiști, despre care se vorbește în șoaptă. Consilierii străini sunt mai mult sperietoare pentru adversari, decât utili în campanii. Știu multe lucruri despre campaniile negative, dar cunosc România de pe internet și pot fi ușor anticipate reacțiile lor. E o crimă să dai milioane de dolari unor agenți de influență ipotetici, în timp ce sute de tineri specialiști români să nu fie nici măcar băgați în seamă. Uneori, la master sau la doctorat, corectez referate la disciplina marketing și comunicare politică mai bune din punct de vedere al conceptelor strategice sau al inventarului de mesaje decât tot ceea ce vedem în campanie, făcut pe bani grei.

Partidele nu au cadre pregătite pentru că nu au o politică de resurse umane. Niciunul nu este în stare să își organizeze un departament de cadre. Lipsesc institutele de formare a militanților; PSD a avut la Institutul Ovidiu Șincai niște secții acreditate de master, dar nu știu dacă mai funcționează. În rest, doar instituția Școlii de

vară, un fel de ocazie pentru bătrânii partidului să se dea în stambă la sfârșitul verii și pentru a cunoaște prospăturile organizației de tineret. Un partid care nu are structuri de formare politică nu poate nici să atragă specialiști tineri. Ei au nevoie să se adauge inteligenței partidului, să fie acceptați de partid. La nesfârșit vom visa că experți independenți vor fi promovați de partide, dar acest lucru nu se poate întâmpla decât ca excepție. Partidele nu acceptă decât oameni pe care îi consideră de-ai lor, din gașcă, sau cel mai simplu rubedenii. Este o teribilă suspiciune în partid, ceva comparabil cu rasismul, cei din alte tabere sunt respinși. La fel și independenții, nu au nicio valoare în ochii partizani, oricât de deștepti or fi.

Dar este și o altă deficiență de organizare – inexistența instituției simpatizantului. Un partid ar trebui să aibă în organizarea sa și un compartiment pentru simpatizanți, să-i accepte pe aceștia ca și cum ar fi membri. Simpatizanții sunt trecuți în caiete speciale, nu plătesc cotizații, nu sunt stresăți cu ședințe, dar sunt considerați o zestre a partidului. Aici sunt mulți specialiști, experți care nu se simt bine să fie conduși de președintele chelner sau de șeful cu multe dosare panale sau NUP-uri, dar sufletește este legat de o cauză și vor să activeze politic. Aceasta este o mare problemă pentru PSD în Transilvania, unde sunt mulți oameni care sunt simpatizanți de stânga, dar nu vor să fie colegi de partid cu Vanghelie, de exemplu. Dar pe acești oameni nimeni nu-i invită, nu le cere părerea, nu-i organizează. Iar cei care sunt deja membri se ferească caute oameni valoroși ca să nu se împartă prea tare plăcinta politicii. Eventual, se aduc prieteni și neamuri, pentru că resursele pe care le oferă partidele sunt limitate.

Eu recunosc că nu am încurajat pe nimeni dintre cei apropiați să se apuce de politică, deși am văzut că unii voiau. Am considerat că sunt dator să le spun tinerilor că este nevoie să se formeze într-un domeniu și abia apoi să încerce o carieră politică. Pentru că mai există și următoarea explicație: sistemul politic și cel administrativ nu sunt pregătite să se folosească de capitalul de inteligență al oamenilor care ar ajunge acolo.

Din nefericire, există și o serie de stereotipuri și mituri care îi fac pe intelectuali să stea deoparte în tribuna politicii. Ideea că un specialist trebuie să fie neutru, să nu se implice, să își facă doar treaba lui la serviciu, în laborator, la universitate. Dacă vrei să ai etichetă de neutru, poți face asta, dar într-o zi o să te întrebi cui folosește, doar științei, în general? Poate este prea puțin, comunitatea ta are nevoie de creiere. Societatea civilă rămâne un mit la noi, ea nu va face nimic în locul tău, angajarea este unica soluție. Fiecare se poate duce acolo unde simte. Dacă ești competent și crezi că ai ceva de spus, de ce să lași niște proști sau ticăloși să nenorocască țara la infinit? Neparticiparea este o formă de lașitate. Măcar trebuie să încerci, dacă nu-ți iese te poți întoarce la scris, la studiu sau la cercetare. Nu trebuie să fii membru de partid, important este angajamentul pentru o cauză. De multe ori o să găsești în alte partide oameni cu care ai să rezonezi, nici ei nu s-au născut membri de partid, oameni cu care o să poți face proiecte comune pentru a schimba starea de lucruri.

Sistemul politic este construit cu fundul spre oameni, cu fața spre conducători. Prima consecință este că loialitatea este cel mai important criteriu de apreciere a oamenilor. Despre un om de partid se spune prima dată al cui om este. Asta este prima definire, primul cerc identitar de heteroidentificare. Când un conducător pleacă de la cârmă, el trebuie să fie urmat de o cohortă de apropiați, dacă nu l-au trădat înainte – o altă tradiție românească.

Un alt motiv, sistemul politic din România încă nu a descoperit la ce sunt buni specialiștii. Doar lupta electorală este valorizată, în rest nu contează altceva. Partidele nu sunt interesate de o bună guvernare, ci de resursele bugetare. Nu vedeți că după ce se termină bătălia pentru buget în România se face brusc liniște, se aude doar un ronțait prelung? În afara unui electoralism greșos nu prea existau alte politici publice urmărite strategic la noi în țară.

Tânăra generație de politicieni nu este o speranță

Cu toate acestea, o melodie pe care o auzim tot mai des este plângerea că nu avem tineri valoroși care să schimbe sistemul

politic. Așa o fi, dar din lășitatea unei generații terminate nu poate răsări o generație eroică. Poate doar una mai spilcuită, mai telegenică sau mai nerușinată. Nu are cum să schimbe lumea o generație de tineri, tinerii pot doar să se conformeze sau să aducă mici retușuri de cărcotaș. Între tinerii din politică nu există romantici sau naivi, ei de regulă au proiecte personale articulate comunicațional și relațional, au venit în urma unei relații cu un senior, iar în promovarea lor a prevalat relația de rudenie, relația afectivă sau loialitatea. Printre acestea se poate strecura și inteligența sau buna intenție, dar schimbarea structurală a sistemului nu se poate face decât cu barda sau luptând în echipă. Nu cred că politica este o ocupație pentru tineri, ci una pentru oameni maturi, serioși și responsabili. Tineretul este important în politică atunci când se luptă pentru condiția socială a celor tineri, pentru condiții mai bune de studiu sau pentru protecția sau condițiile bune la prima angajare în muncă. Dacă le cerem tinerilor prea mult cădem în păcatul ipocriziei. Dacă ar fi să le cer ceva tinerilor care fac politică le-aș cere să nu repete modelele de rele practici ale bătrânilor de la care învață acum. Atât! Este de ajuns, încă nu se cunoaște în istorie o societate condusă de tineri! Totuși, între bătrâni ipocriți ori retrograzi și tineri superficiali și oportuniști, îi prefer pe ultimii. Haideți să nu tragem în tinerii care sunt înfrânți de politică, să ne uităm la lipsa de voință de schimbare ce caracterizează întreaga noastră societate. În fond, nimeni nu i-a ajutat pe tineri serios în politică pentru că le-a dat doar funcții, dar nu le-a oferit modele viabile.

Un politician și un proiect ar putea face ceva să ieșim din pesimismul social

Comunist sau necomunist, bătrân sau tânăr, bărbat sau femeie, contează mai puțin. Primul politician care va avea sentimentul predestinării sale va putea schimba decisiv această țară tristă. Este vorba de sentimentul care te face să uiți de poftele tale pentru a îndeplini o misiune, îți lași familia plină de poftă sau partidul căutător de funcții și bani din buget și te dedici progresului unei societăți. Dar nu un progres simulat, superficial, bun de arătat în

campanie, ci unul esențial, de profunzime. Un politician care va avea curajul să viseze la schimbarea la față a României, cum spunea Cioran în tinerețe, cred că va găsi încă zece bărbați care să i se alăture. O idee serioasă privind modernizarea României va găsi baionetele necesare; problema este că omul acela trebuie să creadă în ea, cu putere și cu sacrificiu.

Nu știu dacă omul acela există, de câteva ori am crezut că l-am întâlnit, de câteva ori am rămas trist cu gândul că mi s-a părut. Câteodată glumesc cu prietenii mei și spun că o să candidez în 2014 pentru funcția de președinte al României, dar este, desigur, un mod de a alina o amărăciune. Dacă aș candida la președinție le-aș vorbi oamenilor sincer, deschis, despre toate suferințele mele din cei zece ani de politică. Aș propune o altă formă de agregare politică, probabil un partid nou, de expresie civică, fără justificări istorice sau demagogie patriotardă. O formațiune care să se constituie în chiar acțiunea de comunicare politică și mobilizare. I-aș îndemna să uite tot ce știu despre politică și să se gândească atunci când votează la oamenii pe care ar avea curajul să-i lase să doarmă la ei acasă și să-i împingă de la spate pe acești oameni spre politică, căci noi, românii, avem păcatul de a aștepta să fim propuși. Oamenii pot învăța să iasă din pesimismul social în care ne aflăm azi, încă mai pot valoriza școala mai mult decât învărteala și munca mai mult decât comerțul cu vechituri.

Le-aș spune oamenilor că trebuie reinventată școala românească, nu doar formele de examinare, și că acest lucru trebuie să ne coste pe fiecare, după puteri, nu doar bugetul statului. Temele importante pentru o campanie adevărată ar fi modalitățile echitabile de a împărți costurile sociale, astăzi plătite doar de cei săraci, reconstrucția mecanismelor comunitare de solidaritate colectivă sau necesitatea unor forme de economie solidară sau de comerț echitabil. Nu aș vrea însă s-o mai lungesc cu această joacă de-a politica, nu cred că aș câștiga cu asemenea idei. Săracii României sunt momiți în campanii cu ulei, zahăr, bere sau rachiu, primarii cu fonduri de la Guvern pentru biserici fără enoriași sau școli care nu se vor termina niciodată. Pregătisem pentru anul acesta scheletul